

Eesti, Leedu, Läti, Poola, Soome* ja Ukraina parlamentide esimeeste ning Islandi parlamendi esimese aseesimehe** ühisavaldus

Ukraina toetamise ning Venemaale üleskutse esitamise kohta järgida rahvusvahelist õigust ja tagada ligipääs sõjavangidele

Vilnius, 10. märts 2025

Karistamatusest julgustust saanuna jätkab Venemaa ÜRO põhikirja põhimõtete jultunud rikkumist ja põhiliste inimõiguste pilkamist. **Venemaa**, keda abistavad tema kaasosalised, **jätkab oma genotsiidisõda Ukraina ja selle rahva vastu**, ohustades meie maailmajagu ja kogu maailma.

Rahvusvaheliste tagatiste kehtimine Vene vangistajate meelevald all olevate tuhandete Ukraina sõjavangide suhtes on tõsiselt kahjustatud, kuna Venemaa ei võimalda Rahvusvahelisele Punase Risti Komiteele ning muudele rahvusvahelistele ja humanitaarorganisatsioonidele, kes tegutsevad Venemaa Föderatsiooni poolt ajutiselt okupeeritud Ukraina territooriumidel ja Venemaal, piisavat ligipääsu sõjavangidele ja pantvangidele. Kinnipidamisasutustele ligipääsu keelamine sõltumatute vaatlejate jaoks koos Vene sõjaväelaste suhtes kehtivate laiaulatuslike amnestiaseaduste vastuvõtmisega soodustab karistamatust sõjavangide süstemaatilise piinamise ja väärkohtlemise eest.

ÜRO ja sõltumatute kodanikuühiskonna organisatsioonide ja valitsusväliste organisatsioonide tähelepanekute kohaselt rakendatakse Venemaal vangis olevate Ukraina sõjavangide suhtes **laialdast ja süstemaatilist piinamist**, sealhulgas seksuaalset vägivalda, väärkohtlemist, pikaajalist suhtlemisvõimaluseta kinnipidamist ja sunniviisilist kadumist, mis kujutavad endast sõjakuritegusid ja inimsusvastaseid kuritegusid. Ukraina sõjavangid on kirjeldanud ränki peksmisi, elektrilööke, seksuaalvägivalda, lämmatamist, pikaajalist sundasendis hoidmist, sunniviisilist ülemäärast liikumist, magamata hoidmist, mõnitamist ja alandamist. Samuti on nad olnud **hukkamiste** tunnistajaks ja ohvriks.

Sellist väärkohtlemist on rakendatud korrapäraselt tervete Ukraina sõjavangide rühmade suhtes eri kinnipidamisasutustes paljudes Venemaa poolt ajutiselt okupeeritud Ukraina territooriumi ja Vene Föderatsiooni piirkondades, mis osutab ühesugustele julma kohtlemise muustritele.

See, et Venemaa hukkab Ukraina sõjavange, on vastuolus rahvusvahelise õigusega. See on sõjakuritegu. Alates 2024. aasta augustist on hukkamiste arv murettekitavalt tõusnud, ÜRO inimõiguste järelevalvemissioon Ukrainas on registreerinud vähemalt 79 hukkamist.

** Soome parlamendi Eduskunna esimees toetab käesoleva deklaratsiooni sisu, kuid põhiseaduslike ja õiguslike piirangute tõttu ei saa tema allkirja lugeda Soome parlamendi ega riigi ega mõlema jaoks siduvaks.*

*** Islandi parlamendi Althingi esimene aseesimees toetab käesoleva deklaratsiooni sisu, kuid põhiseaduslike ja õiguslike piirangute tõttu ei saa tema allkirja lugeda Islandi parlamendi ega riigi ega mõlema jaoks siduvaks.*

Need sõjakuriteod peegeldavad Venemaa riiklikku terrori ja rahvusvahelise õiguse eiramise poliitikat. See ei ole kurjategijatest sõdurite töö – see on riigi sihipärane poliitika, mille eesmärk on murda Ukraina vastupanu terrori abil. Kreml mitte ainult ei luba neid kuritegusid, vaid õhutab aktiivselt nende toimepanemist. Venemaa avaliku elu tegelased on selgesõnaliselt kutsunud üles Ukraina sõjavangide ebainimlikule kohtlemisele ja isegi hukkamisele, sageli kasutades avalikus diskursuses ja riigi omanduses olevas meedias dehumaniseerivaid väljendeid.

Me kordame taas – ainus võimalus nende julmuste lõpetamiseks on **võtta Venemaa vastutusele ja tagada, et Ukrainal on vahendid enda kaitsmiseks.** Tegevusetus annab Venemaale ainult julgustust jätkata oma hirmutegusid.

Rahvusvaheline üldsus peab toetama Ukrainat kuni **võidu saavutamiseni** agressorriigi üle ning tagama, et rahvusvahelise õiguse rikkumiste toimepanijad ja kavandajad võetakse vastutusele. Ainult nii saab rajada tee **üleüldise, õiglase ja kestva rahu poole Ukrainas ja Euroopas.**

Kutsume Venemaad tungivalt üles täitma oma rahvusvahelisest humanitaarõigusest tulenevaid rahvusvahelisi kohustusi ja järgima Genfi konventsioonide sätteid.

Kutsume Venemaad tungivalt üles tagama Rahvusvahelise Punase Risti Komiteele ja muudele asjaomastele rahvusvahelistele organisatsioonidele ning volitatud esindajatele viivitamatu ja takistamatu ligipääs sõjavangidele, et need organisatsioonid saaksid täita oma volitusi Venemaa Föderatsiooni poolt ajutiselt okupeeritud Ukraina aladel.